

Kiss Károly

Szélsőbalos kulturális forradalom az USA-ban

Amerikában – az egyetemekről kiindulva – olyan szélsőbalos kulturális forradalom dühög, mely a '60-as évek végén lezajlott nagy kínai kulturális forradalomra emlékeztet. Sajnos, az egyenlőségpárti identitáspolitika áttérjed Nyugat-Európára is. Amikor az EU bírálja hazánkat, ennek elemei keverednek egyes jogos észrevételekkel.

Az Economist által illiberális balnak nevezett identitáspolitika félelmetesen terjed az Egyesült Államokban. A mozgalom az egyetemi kampuszokról indult el, a média, majd Hollywood ráharapott és fölerősítette, és ma már egész Amerikát lángba borította. Vegyünk egy ártatlan nyelvi példát. Amerikában a spanyol ajkú lakosságot, a „hispano-amerikaiakat” közkeletűen latínóknak nevezik. De miért e férfisovinizmus, miért nem latínák? Erre fel találták ki a Latinx megnevezést, mely nagy médiakarriert futott be, sőt, már egy elnöki beszédben is előfordult. Korrekt, írásos formája pedig ez lett: „Latin+”. Egyes iskolák, melyeket Abraham Lincolnról vagy George Washingtonról neveztek el, eldobták e neveket a „fehér szupremácia” elleni harc jegyében. A követelés, hogy fel kell oszlatni a bevándorlási hivatalokat, viszont már nem mondható ártatlannak. A kiskorúak nemváltoztatását sem tekinthetjük annak. Ismerjük a közelmúlt mozgalmait is, melyek a faji egyenlőtlenségeket visszamenőlegesen próbálják eltörölni a történelemben.

A progresszívok ideológiájának bölcsői az amerikai egyetemek humán fakultásai. Előszertettel támaszkodnak Marcuse „represszív tolerancia” elvére, miszerint a szólásszabadság joga megvonható, ha az intézkedés az elnyomás felszámolását szolgálja. Besztszellereik a kapitalizmust eredendően rasszista rendszernek tekintik, a liberalizmust pedig naív téveszmék gyűjteményének. A Portlandi Állami Egyetem egy visszavonult tanára szerint az egyetemek a szabad kutatás fellegráiból a társadalmi igazságosság gyáraivá váltak. „Kizárólagos inputjaik a faj, a nem és az áldozatiság, és ami ennek eredményeként kijön, az csupán a sérelem és a megosztottság tálalása.” (The Economist, 2021. szeptember 25.) A támadások célpontjai már nem csak a konzervatív egyetemi oktatók, hanem azok a liberálisok is, akik nem eléggé balosak a szélsőbalosak szemében, akik nem illeszkednek az új irányvonalhoz.¹ 2015-ben 113 egyetemi oktatót ért ilyen támadás; 2020-ban már – az egyetemi oktatók jogaival foglalkozó szervezet felmérése szerint – 426-ot. A „helyes” szóhasználatot már nem csak a társadalomtudományi fakultásokon követelik meg. A University of California egy orvos-professzorát nyilvános helyreigazításra kényszerítették, amiért az egy endokrinológiai témájú előadásán a „terhes nők” kifejezést használta. Az egyetemeken hivatalos, magas állású „diversity” tisztségviselők működnek, akik feladata az

¹ Fogalmi tisztázás: Amerikában a liberális baloldalt jelenti; a demokrata pártiak liberálisok, baloldaliak. Az állam nagyobb szerepét pártolják a gazdaságban és a jóléti politikában. Szemben Európával, ahol a liberális inkább jobboldalt jelenti; kevesebb államot, több egyéni szabadságot. A modernkori liberális közgazdaságtan leg súlyosabb képviselője az osztrák Friedrich von Hayek volt.

oktatók szóhasználatának ellenőrzése. Már csupán annak lehetősége, hogy egy oktatót beidéznek a „diversity and inclusion office”-ba, elég az elhallgattatáshoz. (Aki már felnőtt fejjel követte a kínai kulturális forradalom fejleményeit a '60-as évek végén, azt megdöbbeneti e hasonlóság.)

Az egyetemokról kikerülő diákok a különféle intézményekben elhelyezkedve tovább képviselik e zavaros eszméket. E „csendes kulturális forradalom” lassanként elérte a Demokrata Pártot is. Tíz évvel ezelőtt a fehér liberálisok 40 százaléka gondolta úgy, hogy az amerikai feketék a rasszizmus miatt nem boldogulnak. Ma már több, mint 70 százalékuk látja így. Hillary Clinton a rendszerben rejlő rasszizmusról beszélt, Biden pedig 4 milliárd dollárral segíti a nem-fehér farmerokat. A hollywoodi filmekben már jó ideje többnyire feketék vagy nők a főnökök (az utóbbiakat is Uram!-nak kell szólítani), és a másság szimpatikus tálalása szinte kötelező toposz lett. A Facebook ebben is élenjár: 2023-ra azt a célt tűzte ki, hogy állományának fele az alulreprezentált közösségekből kell, hogy kikerüljön.

Mérvadónak tekintik, hogy a mozgalom vajon elterjed-e az üzleti életben is. Ennek már vannak jelei. Egy kiskereskedelmi hálózat 2 milliárd dollárt fordít arra, hogy fekete tulajdonosok legyenek a beszállítói. A Walmart, a kiskereskedelem „titánja” 100 millió dollárt költ a rendszerszintű rasszizmus feltárására. A marketing szakma azt sulykolja, hogy az identitáspolitikai elvek követése az üzleti életben is kifizetődő. Az identitápolitika Amerikában elterjedt megnevezése, a „wokism” (éberség) után „vállalati wokizmusnak” nevezik a jelenséget. A mozgalom nemzedéki ellentéteket szül: a Z generációt és a fiatal „milléneumiakat”, akik az új eszmék hívei, szembefordítja az idősök X-generációjával és a „baby-boomer”-ekkel.

Az illiberális bal legveszélyesebb támadásait az osztálytermekben indítja. Ha az iskolai vizsgáztatás során az derül ki, hogy a fehér gyerekek jobban teljesítenek, mint a szinesbőrűek, akkor el kell törölni a vizsgarendszert. Ez a mindenáron való egyenlőségre-törekvés az oktatásban pl. a gyengébbeket megfosztaná annak lehetőségétől, hogy segítséget kapjanak, a tehetségesek pedig nem fejthetik ki képességeiket a társadalom javára. Sorozatosan csökkentik a követelményeket, hogy azoknak minden gyerek meg tudjon felelni. Kaliforniában a matematika tanrendje pl. jelentős mértékben a társadalmi igazságosság körébe tartozó témákkal foglalkozik. Oregonban eltörölték a középiskolai olvasási, írási és matematikai követelményeket, hogy a nem-fehér tanulók egyenlőségét ily módon is elősegítsék.

Korábban már beszámoltunk róla, hogy a Spiegel – bár baloldali lap lévén – erősen kritikus hangnemben ismertette a nyugati identitápolitika mai vadhajtásait.² Most az Economist is megelégette ezeket a tévelygéseket. „Valami nagyon félrecsúszott a nyugati liberalizmussal” – kezdi szeptember 4-i számának vezércikkét, melynek fő témája a Nyugatot az Amerikából kiinduló „illiberális bal” által fenyegető veszély. Saját magát a lap a klasszikus liberalizmus képviselőjének tekinti, melytől az egyik torzulás a populizmus (illiberális jobb), a másik az illiberális bal. (Az illiberális jobb populizmusként való téves azonosítását már megszoktuk.) A

² Lásd erről a Spiegel 2021. július 10-i számát, melyet az Utódaink jövője web-oldal július 25-i bejegyzésében ismertettünk: <http://utodaink-jovoje.hu/ujdonsagok.php>

fő különbséget abban látja, hogy a klasszikus liberalizmus számára a társadalmi fejlődés alulról jövő, spontán folyamat, nem határozható meg előre, és a hatalmi ágak szétválasztása miatt egyik társadalmi csoport sincs abban a helyzetben, hogy tartós befolyásra tegyen szert a többi fölött. Ezzel szemben az illiberálisok előre meghatározzák a célokat. Az illiberális bal le akarja bontani a fejlődés útjában álló faji, szexuális és más hierarchiákat. Míg a klasszikus liberalizmus annak híve, hogy a különféle társadalmi-gazdasági érdekek egy *fair* verseny során mérjék össze erejüket, az illiberális bal szerint a fenti hierarchiák miatt a verseny eleve nem lehet tisztességes. Mániája az egyenlőség-teremtés. Szerinte az egyik ilyen öröklött hierarchia pl. a „szexizmus”. Ezért akarja az identitáspolitikát a biológiai különbségeket eltörölni. Sőt, újabban már a nyelvekkel gyűlt meg a dolga. Ma már számtalan írás témája, hogy hogyan lehetne áthidalni, meghaladni az indoeurópai nyelvekre jellemző nyelvtani nemeket.

Milton Friedmantól származik a mondás, hogy aki az egyenlőséget a szabadság elé helyezi, az egyiket sem fogja tudni megvalósítani. Hiába szolgált erre a kommunista és szocialista rendszerek 1917 és 1990 közötti történelme ékes példát, a progresszívek nem tanultak belőle. Száz évvel ezelőtt a klasszikus liberalizmust a bolsevizmus és a fasizmus rákfenéje próbálta meg elpusztítani Európában. Ezt teszi ma az illiberális bal, a mai identitáspolitikusok – vonja le a következtetést az Economist. Súlyosabb szavakat aligha találhatunk e mai kurzus elítélésére. Nem értünk viszont egyet azzal, hogy az Economist az illiberális jobbot a populizmussal azonosítja és hasonlóan kártékonynak tartja. Szótárából hiányzik a klasszikus konzervatív, a nemzeti konzervatív kategorizálás. Eredetileg a klasszikus liberalizmus és a konzervativizmus abban tért el egymástól, hogy míg a liberalizmus az egyén, a konzervativizmus a közösségek jogait helyezte előtérbe. A nemzet, a család, a vallás előnyben részesítése nem az a fajta megkülönböztetés, amely ellen a középútas liberalizmusnak harcolnia kellene.

Az Economist elemzéséből kiolvasható a rejtett aggodalom: vajon mi lesz a szabad világgal, ha vezető nagyhatalma áldozatul esik e divatos ideológiai hóbortoknak? És e hullám ráadásul még nem is érte el csúcspontját... A mi aggodalmunk pedig az, hogy mi lesz az Európai Unióval, ha e progresszív örület ott is tovább terjed?

A szélsőbalos progresszívek olyan kapukat döngöttek hiábavalóan, melyek nem fognak megnyílni. A biológiai adottságokon nem lehet változtatni. De még azokon az etnikai, faji és csoport-tulajdonságokon sem, melyek egy hosszú kulturális evolúció eredményeképpen alakultak ki. Ezeket nem egy rossz, elhibázott társadalompolitika okoz, és a kiegyenlítő társadalompolitika csak több generáció után hozhat eredményeket. A kommunizmus és a szocializmus kudarcba fulladt próbálkozásai során pl. kiderült, hogy a hierarchia elfogadása része az emberi természetnek.

Források:

The Economist September 4th 2021:

The Economist September 25th 2021.

Bp, 2021. október 10.

(Rövidített változata megjelent a Magyar Nemzet 2021. október 12-i számában; az online változat pedig itt olvasható: <https://magyarnemzet.hu/velemeney/2021/10/amerika-az-illiberalis-bal-igajaban>)